

Statligt stöd för kvinnors organisering

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 2005/06:4 Statligt stöd för kvinnors organisering med följdmotioner samt motioner från allmänna motionstiden 2005. Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att det nuvarande statsbidraget till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet ska ersättas av ett nytt statsbidrag för kvinnors organisering. Syftet med det nya statsbidraget ska vara att stödja kvinnors organisering i egna sammanslutningar. Bidraget ska främja kvinnors deltagande i den demokratiska processen och i samhällslivet. Bidraget ska också möjliggöra för kvinnor att bevaka sina rättigheter och driva sina krav. Av syftet framgår inte att organisationen ska arbeta för att stärka kvinnans ställning i samhället. Utskottet betonar särskilt att detta ska vara ett villkor för statsbidraget.

Utskottet delar regeringens bedömning att det nya statsbidraget till kvinnors organisering bör bestå av följande delar:

- organisationsbidrag,
- etableringsbidrag och
- verksamhetsbidrag.

Organisationsbidraget ska stödja etablerade organisationers verksamhet som helhet medan etableringsbidraget möjliggör stöd till nybildade kvinnoorganisationer. Verksamhetsbidraget är avsett som stöd till särskilda aktiviteter.

Utskottet delar i huvudsak regeringens bedömning att mottagare av organisationsbidrag bör vara kvinnoorganisationer och paraplyorganisationer för kvinnoorganisationer med den huvudsakliga inriktning som regeringen angivit. I enlighet med regeringens förslag bör kvinnoorganisationen ha till uppgift att stärka kvinnans ställning i samhället.

Utskottet anser att även en paraplyorganisation bör arbeta för kvinnans ställning i samhället för att få stöd från statsbidraget.

Politiska partier och deras kvinnoorganisationer bör i enlighet med regeringens bedömning uteslutas från möjligheten att få organisationsbidrag. Utskottet förutsätter dock att regeringen tillsammans med övriga riksdags-

partier snarast löser frågan om stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer och avstyrker därmed motionsförslag om stöd till politiska partiers kvinnoorganisationer.

Utskottet delar i huvudsak regeringens bedömning om vilka villkor som bör gälla för att kvinnoorganisationer och paraplyorganisationer för kvinnoorganisationer ska kunna få organisationsbidrag. Enligt regeringens bedömning bör en sådan organisation

- bedriva verksamhet som tillgodoser syftet med statsbidraget,
- vara demokratiskt uppbyggd,
- vara riksomfattande med lokalt och regionalt förankrad verksamhet i minst fem län eller ha ett riksintresse samt
- ha bedrivit verksamhet under minst tre år före ansökan om bidrag.

Enligt utskottets bedömning bör demokrativillkoret kompletteras med att kvinnoorganisationens verksamhet inte får strida mot demokratins idéer. Utskottet anser vidare att regeringen ytterligare bör överväga kravet på lokalt och regionalt förankrad verksamhet samt närmare precisera begreppet riksintresse.

Motionsförslag om särskilda satsningar i Södertälje på kvinnor med utländsk härkomst avstyrks av utskottet.

Regeringen gör bedömningen att mottagare av etableringsbidrag bör vara nybildade kvinnoorganisationer. Politiska partier och deras kvinnoorganisationer bör uteslutas från möjligheten att få etableringsbidrag. Utskottet delar denna bedömning men anser att regeringen bör överväga att även låta nybildade paraplyorganisationer omfattas av etableringsbidraget.

Utskottet delar regeringens bedömning att samma villkor bör gälla för etableringsbidrag som för organisationsbidrag, med den skillnaden att det inte bör ställas krav på en viss minsta verksamhetstid. Dessutom bör organisationen ha en utvecklingsplan där målen för verksamheten framgår. Etableringsbidraget bör kunna lämnas under högst tre år.

Utskottet delar i huvudsak regeringens bedömning att mottagare av verksamhetsbidrag bör vara

- kvinnoorganisationer,
- paraplyorganisationer för kvinnoorganisationer,
- kvinno nätverk som inte är ideella föreningar och
- stiftelser.

Utskottet förutsätter dock att begreppet kvinno nätverk kan ges en tydlig definition och att regeringen på något sätt avgränsar de stiftelser som kan komma i fråga för bidrag.

I enlighet med regeringens bedömning bör politiska partier och deras kvinnoorganisationer uteslutas från möjligheten att få verksamhetsbidrag.

Utskottet delar i huvudsak regeringens bedömning att verksamhetsbidrag bör kunna ges för verksamheter som tillgodoser syftet med statsbidraget och som engagerar kvinnor för ett visst ändamål och som har ett riksintresse. Verksamhetsbidraget bör inte finansiera ordinarie verksamhet.

Enligt utskottets bedömning bör ett villkor för verksamhetsbidrag även vara att organisationen ska vara demokratiskt uppbyggd och att verksamheten inte får strida mot demokratins idéer.

Verksamhetsbidrag bör enligt regeringens bedömning få lämnas för internationella kontakter. Utskottet delar denna bedömning men anser att begreppet internationella kontakter bör preciseras närmare.

Utskottet välkomnar att regeringen har för avsikt att delegera bidragshandlingen till en delegation och avstyrker motionsförslag om risk för godtycke i bidragsgivningen.

Utskottet anser det vara av stort intresse att noga följa upp användningen av det nya statsbidraget och dess effekter. Information som, enligt utskottets mening, kan vara av intresse för riksdagen är bl.a. hur stödet fördelar sig på de olika bidragsformerna, hur många organisationer som beviljats stöd inom respektive bidragsform och vilken typ av organisationer det är fråga om samt statsbidragets effekter. Utskottet ser det också som värdefullt att kunna få del av delegationens erfarenheter av tillämpningen av bidragsförordningen. Slutligen anser utskottet att en utvärdering av statsbidraget bör genomföras när några år har förflutit.

Utskottet avstyrker motionsförslag om återrapporteringskrav ur ett köns- maktsperspektiv för bidragsgivare och mottagare av bidrag samt motionsförslag om kvalitetssäkring av statligt stödda organisationer som arbetar med jämställdhetsfrågor.

Utskottet behandlar i betänkandet sammanlagt nio motionsyrkanden väckta i anslutning till propositionen eller under allmänna motionstiden 2005. Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

I betänkandet finns fyra reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Ett nytt statsbidrag för kvinnors organisering.....	6
Bidragsformer.....	8
Organisationsbidrag.....	9
Mottagare av organisationsbidrag.....	9
Villkor för organisationsbidrag.....	14
Etableringsbidrag.....	18
Mottagare av etableringsbidrag.....	18
Villkor för etableringsbidrag.....	19
Verksamhetsbidrag.....	19
Mottagare av verksamhetsbidrag.....	19
Villkor för verksamhetsbidrag.....	21
Verksamhetsbidrag för internationella kontakter.....	22
Redovisning, granskning och uppföljning.....	22
Ekonomiska konsekvenser och handläggningen av statsbidraget.....	23
Återrapporteringskrav och kvalitetssäkring.....	25
Reservationer.....	27
1. Mottagare av organisationsbidrag, punkt 2 (m).....	27
2. Mottagare av organisationsbidrag, punkt 2 (kd).....	28
3. Ekonomiska konsekvenser och handläggningen av statsbidraget, punkt 4 (kd).....	28
4. Återrapporteringskrav och kvalitetssäkring, punkt 5 (v).....	29
Särskilt yttrande.....	31
Mottagare av organisationsbidrag, punkt 2 (v).....	31
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	32
Propositionen.....	32
Följdmotioner.....	32
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005.....	33

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Ett nytt statsbidrag för kvinnors organisering

Riksdagen godkänner regeringens förslag till ett nytt statsbidrag för kvinnors organisering. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:4.

2. Mottagare av organisationsbidrag

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Kr11, 2005/06:Kr12, 2005/06:Kr13 yrkandena 1 och 2 samt 2005/06:Kr14 yrkande 1.

Reservation 1 (m)

Reservation 2 (kd)

3. Villkor för organisationsbidrag

Riksdagen avslår motion 2005/06:N305 yrkande 4.

4. Ekonomiska konsekvenser och handläggningen av statsbidraget

Riksdagen avslår motion 2005/06:Kr14 yrkande 2.

Reservation 3 (kd)

5. Åtterrporteringskrav och kvalitetssäkring

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Kr245 och 2005/06:A260 yrkande 2.

Reservation 4 (v)

Stockholm den 22 november 2005

På kulturutskottets vägnar

Lennart Kollmats

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lennart Kollmats (fp), Lars Wegendal (s), Kent Olsson (m), Paavo Vallius (s), Nikos Papadopoulos (s), Gunilla Tjernberg (kd), Siv Holma (v), Matilda Ernkrans (s), Lena Adelson Liljeroth (m), Göran Persson i Simrishamn (s), Birgitta Sellén (c), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s), Anna Lindgren (m), Inger Nordlander (s), Hans Backman (fp), Johan Andersson (s) och Tasso Stafilidis (v).

Utskottets överväganden

Ett nytt statsbidrag för kvinnors organisering

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag om att det nuvarande statsbidraget till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet ska ersättas av ett nytt statsbidrag för kvinnors organisering. Syftet med det nya statsbidraget ska vara att stödja kvinnors organisering i egna sammanslutningar. Bidraget ska främja kvinnors deltagande i den demokratiska processen och i samhällslivet. Bidraget ska också möjliggöra för kvinnor att bevaka sina rättigheter och driva sina krav.

Propositionen

I propositionen lämnar regeringen förslag om att det nuvarande statsbidraget till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet ska ersättas av ett nytt statsbidrag för kvinnors organisering. Syftet med det nya statsbidraget är att stödja kvinnors organisering i egna sammanslutningar. Bidraget ska främja kvinnors deltagande i den demokratiska processen och i samhällslivet. Bidraget ska också möjliggöra för kvinnor att bevaka sina rättigheter och driva sina krav.

Det nuvarande bidraget till kvinnoorganisationer utgår enligt förordningen (1982:865) om statsbidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet. Med kvinnoorganisation förstås enligt förordningen en organisation som har till främsta uppgift att arbeta för kvinnans ställning i samhället och aktivt arbetar för jämställdhet mellan kvinnor och män. Kvinnoorganisationen ska ha fler än 1 500 medlemmar. Flertalet av medlemmarna ska vara kvinnor.

Under de drygt 20 år som det nuvarande stödet till kvinnoorganisationer funnits har 15–18 organisationer per år fått stöd. Under 2005 har 18 kvinnoorganisationer fått stöd. I den utredning som ligger till grund för regeringens proposition uppskattade utredaren att det finns ungefär 100 kvinnoorganisationer som inte uppfyller villkoren för det nuvarande bidraget.¹ Dessa kvinnoorganisationer bedriver enligt utredarens bedömning sådan verksamhet som svarar mot syftet med statsbidraget.

Ett nytt bidragssystem bör, enligt propositionen, vara ett tydligare folk rörelsestöd till skillnad från det nuvarande stödet. Det bör därför på ett bättre sätt än tidigare kunna stödja kvinnors organisering i egna sammanslutningar och kvinnors deltagande i den demokratiska processen. En sådan förändring ökar kvinnors möjligheter att arbeta för jämställdhet.

¹ Kvinnors organisering (SOU 2004:59).

Regeringen bedömer att det nya bidragssystem som föreslås kommer att medföra att fler kvinnoorganisationer än hittills kommer att ansöka om och kunna beviljas statsbidrag.

Utskottet

De skäl som regeringen för fram för att införa ett nytt statsbidrag som ska ersätta det nuvarande statsbidraget till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet finner utskottet välgrundade. Det nuvarande systemet har tillämpats i mer än 20 år och ett begränsat antal organisationer har kunnat få bidrag från detta system. Det finns åtskilliga kvinnoorganisationer som bedriver verksamhet som svarar mot syftet med det nuvarande statsbidraget men som inte uppfyller villkoren. I takt med att jämställdhetsarbetet förändrats bör även statens stöd till sådant arbete utvecklas, anser utskottet.

Det nuvarande statsbidraget ges till kvinnoorganisationer som har till främsta uppgift att arbeta för kvinnans ställning i samhället och aktivt arbeta för jämställdhet mellan kvinnor och män. I den proposition som låg till grund för det nuvarande stödet till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet (prop. 1981/82:155) behandlades begreppet kvinnoorganisation. I denna proposition slogs fast att en organisation där en majoritet av medlemmarna var kvinnor inte automatiskt hörde till gruppen kvinnoorganisationer. Detta gällde exempelvis ungdoms-, idrotts- och nykterhetsorganisationer och fackliga organisationer eller invandrarorganisationer i allmänhet. Skälen till detta var främst att angivna organisationer inte i första hand arbetar för kvinnans ställning i samhället utan har andra huvudmål för sin verksamhet. Vidare får vissa av dessa organisationer annat stöd från samhällets sida.

Det föreslagna syftet med det nya statsbidraget är att stödja kvinnors organisering i egna sammanslutningar och därigenom främja kvinnors deltagande i den demokratiska processen och i samhällslivet samt möjliggöra för kvinnor att bevaka sina rättigheter och driva sina krav. Syftet är allmänt hållet och med få begränsningar avseende ändamålen med statsbidraget. Jämfört med nuvarande bidragssystem har syftet således fått en betydligt vidare formulering. Utskottet tolkar den vida formuleringen av syftet som en markering av att statsbidraget ska vara ett tydligare folkrörelsestöd. Som utskottet har förstått förslaget till nytt statsbidrag är det alltjämt kvinnoorganisationer som arbetar för att stärka kvinnans ställning i samhället som statsbidraget ska vara avsett för. Detta framgår inte tydligt av det föreslagna syftet men indirekt av de villkor som regeringen ställer upp för mottagarna av statsbidraget. Utskottet vill särskilt betona att statsbidraget ska användas för att stödja organisationer som arbetar för att stärka kvinnans ställning i samhället. Enligt utskottets mening behöver det vida syftet kompletteras med tydliga definitioner av mottagare och villkor för de olika bidragsformerna för att kunna ligga till grund för beslut om statsbidrag. Utskottet återkommer till detta under respektive bidragsform. Med denna förutsättning tillstyrker utskottet regeringens förslag till syfte.

Bidragsformer

Propositionen

Regeringen föreslår att det nya statsbidraget till kvinnors organisering bör bestå av följande delar:

- organisationsbidrag,
- etableringsbidrag och
- verksamhetsbidrag.

Organisationsbidraget ska stödja organisationernas verksamhet som helhet och motiveras av att kvinnoorganisationernas verksamhet bedöms vara av ett allmänt intresse för hela samhället. Etableringsbidraget ger möjligheter att ge stöd till nybildade kvinnoorganisationer. Verksamhetsbidraget ger möjligheter att stödja aktiviteter som syftar till att engagera kvinnor för ett visst ändamål och som bedöms vara av ett allmänt intresse för hela samhället. Beståndsdelarna har till sitt innehåll stora likheter med strukturen i det nuvarande bidragssystemet med en fast del, som ett grundstöd, och en rörlig del för utveckling och förnyelse av kvinnoorganisationernas verksamhet.

Utskottet

Statsbidraget bör enligt regeringen bestå av tre delar, organisationsbidrag, etableringsbidrag och verksamhetsbidrag. Organisationsbidraget ersätter grundbidraget i det nuvarande bidragssystemet medan verksamhetsbidraget ersätter det rörliga bidraget. Etableringsbidraget blir en ny bidragsform på området som dock har sin motsvarighet i annan statlig bidragsgivning, t.ex. vad gäller bidrag till ungdomsorganisationer. Utskottet har inget att invända mot dessa tre bidragsformer utan de förefaller ändamålsenliga. Väsentligt är att de tre bidragsformerna kan hållas isär på ett tydligt sätt i bidragsgivningen, vilket är beroende av hur mottagare och villkor definieras för respektive bidragsform. Utskottet återkommer till detta under respektive bidragsform. Med det anförda delar utskottet regeringens bedömning om hur statsbidraget bör vara uppbyggt.

Organisationsbidrag

Mottagare av organisationsbidrag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet delar i huvudsak regeringens bedömning att mottagare av organisationsbidrag bör vara kvinnoorganisationer och paraplyorganisationer för kvinnoorganisationer med den huvudsakliga inriktning som regeringen angivit. I enlighet med regeringens förslag bör kvinnoorganisationen ha till uppgift att stärka kvinnans ställning i samhället.

Utskottet anser att även en paraplyorganisation bör arbeta för kvinnans ställning i samhället för att få stöd från statsbidraget.

Politiska partier och deras kvinnoorganisationer bör uteslutas från möjligheten att få organisationsbidrag. Utskottet förutsätter dock att regeringen tillsammans med övriga riksdagspartier snart löser frågan om stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer och avstyrker därmed motionsförslag om stöd till politiska partiernas kvinnoorganisationer.

Jämför reservationerna 1 (m) och 2 (kd) samt särskilt yttrande (v).

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att mottagare av organisationsbidrag bör vara kvinnoorganisationer och paraplyorganisationer för kvinnoorganisationer. Med en kvinnoorganisation avses enligt propositionen:

- en ideell förening där en majoritet av medlemmarna är kvinnor och där föreningen har till uppgift att stärka kvinnans ställning i samhället, eller
- en sammanslutning av kvinnor inom en ideell förening som arbetar för att stärka kvinnans ställning i samhället.

Politiska partier och deras kvinnoorganisationer bör uteslutas från möjligheten att få organisationsbidrag.

Med paraplyorganisation avses en organisation som samlar flera olika medlemsorganisationer. De är som regel uppbyggda som ideella föreningar med stadgar och styrelse. Syftet med paraplyorganisationen är att stärka och samordna medlemsorganisationernas verksamhet samt att tillvarata gemensamma intressen. Enligt nu gällande regler kan inte paraplyorganisationer för kvinnoorganisationer få statsbidrag. Regeringen anser dock att det nya bidragssystemet bör tillåta att även paraplyorganisationer kan få organisationsbidrag. Ett skäl för detta är att staten ger bidrag till paraplyorganisationer inom andra politikområden, t.ex. inom ungdomspolitik och handikappolitiken, och att det i möjligaste mån bör finnas en likhet i bidragsgivningen.

När det gäller en sammanslutning av kvinnor inom en organisation anser regeringen att det bör vara moderorganisationen, i egenskap av juridisk person, som ansöker om och beviljas statsbidrag. Bidraget bör i sådant fall förenas med särskilda villkor om att det ska användas för den särskilda sammanslutningens verksamhet.

Med politiska partier avses i detta sammanhang huvudsakligen riksdagspartier och andra sammanslutningar eller grupper av väljare, som avser att ställa upp i val under särskild beteckning. I det nuvarande stödsystemet får Centerkvinnorna, Kristdemokratiska kvinnoförbundet och Sveriges Socialdemokratiska kvinnoförbund (S-kvinnor) statsbidrag, eftersom dessa är självständiga kvinnoförbund. Övriga partier har inte självständiga kvinnoförbund och därmed har inte något statsbidrag utgått till dessa partier. Frågan om hur politiska partiers kvinnoorganisationer på sikt ska behandlas ska, enligt propositionen, utredas vidare. En sådan översyn bör påbörjas våren 2006. Tills vidare bör dock riksdagspartiers kvinnoorganisationer beredas möjlighet till stöd för sin organisering och verksamhet i särskild ordning.

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i *motion 2005/06:Kr12* att regeringen för riksdagen ska presentera förslag på hur det ekonomiska stödet till de politiska kvinnoförbunden ska lösas. I propositionen finns inget förslag som löser de politiska kvinnoorganisationernas ekonomiska situation. Regeringen skriver att riksdagspartiernas kvinnoorganisationer ska kunna få stöd i särskild ordning. Vad denna särskilda ordning innebär berörs dock inte, påpekar motionärerna.

I *motion 2005/06:Kr14* av Kristdemokraterna anser motionärerna att de politiska kvinnoorganisationerna bör få stöd från det nya bidragssystemet för kvinnors organisering. De politiska kvinnoorganisationerna uppfyller väl de kriterier som ställs upp för stödet då de har en god demokratisk förankring och är väl etablerade i samhället. Motionärerna finner det därför obegripligt att de politiska kvinnoorganisationerna utesluts och de anser det vara oacceptabelt att skjuta beslutet på framtiden genom att lägga frågan i en särskild utredning. Särskilt anmärkningsvärt är att regeringen inte framför några skäl till varför de politiska kvinnoorganisationerna utesluts (yrkande 1).

I *motion 2005/06:Kr11* av Anne Ludvigsson m.fl. (s) förordas ett kortsiktigt och ett långsiktigt säkerställande av stödet till riksdagspartiernas kvinnoförbund eller motsvarande utifrån mandatfördelning och att stödet utgörs av minst 10 % av det statliga partistödet. Enligt propositionen ska riksdagspartiers kvinnoorganisationer beredas möjlighet till stöd i särskild ordning. S-kvinnor förutsätter att detta under 2006 löses på ett sätt som innebär ett ökat stöd även till politiska kvinnoorganisationer. I den översyn

som ska göras för att säkerställa en långsiktig lösning för bidraget till politiska kvinnoorganisationer bör möjligheten till en överenskommelse mellan de politiska partierna övervägas, så som har skett i Finland.

I *motion 2005/06:Kr13* av Magdalena Andersson m.fl. (m) förutsätter motionärerna att regeringens skrivningar i propositionen innebär att frågan om stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer löses på både kort och lång sikt. Den kortsiktiga lösningen fr.o.m. 2006 och fram till dess att ett definitivt förslag föreligger måste enligt motionärerna innebära att samtliga riksdagspartiers kvinnoorganisationer erhåller statligt bidrag på samma villkor, oavsett hur man har organiserat sig (yrkande 1). Avseende den långsiktiga lösningen förordar motionärerna en överenskommelse mellan de politiska partierna. Ett exempel där sådant genomförts är uppgörelsen som skett i Finland. Motionärerna förordar att en sådan överenskommelse ska innebära att en del av partistödet avsätts till kvinnoorganisationerna och detta stöd bör ligga runt 10 %. Partistödet bör då räknas upp till samma nivå som överenskommelsen motsvarar (yrkande 2).

Utskottet

Enligt regeringens bedömning bör mottagare av organisationsbidrag vara kvinnoorganisationer och paraplyorganisationer för kvinnoorganisationer. Enligt propositionen bör med en kvinnoorganisation avses:

- en ideell förening där en majoritet av medlemmarna är kvinnor och där föreningen har till uppgift att stärka kvinnans ställning i samhället, eller
- en sammanslutning av kvinnor inom en ideell förening som arbetar för att stärka kvinnans ställning i samhället.

Politiska partier och deras kvinnoorganisationer bör uteslutas från möjligheten att få organisationsbidrag.

Utskottet anser, i likhet med regeringen, att det är av stor vikt att den bidragsberättigade kvinnoorganisationen ska arbeta för att stärka kvinnans ställning i samhället. Som utskottet redan har berört framgår detta inte av syftet med statsbidraget, varför det måste klargöras när mottagarkretsen definieras.

I jämförelse med det nuvarande statsbidragssystemet vidgas mottagarkretsen till att, utöver ideella föreningar med enskilt anslutna medlemmar, även omfatta en sammanslutning av kvinnor inom en ideell förening samt paraplyorganisationer för kvinnoorganisationer. Till skillnad från nuvarande system bör dock politiska kvinnoförbund undantas från statsbidraget, enligt regeringens förslag.

Bidrag till sammanslutning av kvinnor inom en ideell förening

Regeringen föreslår att även en sammanslutning av kvinnor inom en ideell förening bör kunna få statsbidrag om sammanslutningen arbetar för att stärka kvinnans ställning i samhället. Enligt propositionen bör det vara moderorganisationen, i egenskap av juridisk person, som ansöker om och

beviljas statsbidrag. Bidraget bör, enligt propositionen, i sådant fall förenas med särskilda villkor om att det ska användas för den särskilda sammanslutningens verksamhet.

Såvitt utskottet kan bedöma finns det i dag inget statsbidrag som lämnas till sammanslutningar inom en ideell förening. Det är värdefullt att kretsen av bidragsmottagare kan vidgas men samtidigt måste formerna för denna helt nya ordning övervägas noga. Vilka krav ska exempelvis ställas på moderorganisationen för att bidrag ska kunna betalas ut? Enligt utskottets mening är det endast den juridiska personen som kan vara ansvarig för användningen av statsbidraget, vilket i det här fallet innebär moderorganisationen. Det är alltså moderorganisationen som blir redovisningsskyldig och i förekommande fall återbetalningsskyldig. Det innebär även att särskilda krav bör kunna ställas på moderorganisationen avseende såväl dess ansvar som den verksamhet denna organisation bedriver. Utskottet förutsätter att tydliga krav definieras som grund för att även en sammanslutning av kvinnor inom en ideell förening ska kunna få statsbidrag.

Bidrag till paraplyorganisationer

Med paraplyorganisation avses, enligt propositionen, en organisation som samlar flera olika medlemsorganisationer. Dessa är som regel ideella föreningar. Skälet till att dessa ideella föreningar inte är bidragsberättigade i det nuvarande bidragssystemet är att paraplyorganisationerna inte har enskilt anslutna medlemmar. Utredaren förordade inte att paraplyorganisationer skulle omfattas av organisationsbidraget. Skälen som angavs för detta var bl.a. att samarbete mellan olika riksorganisationer bör vara ett ansvar för organisationerna själva och att ett bidragssystem som inte innehåller medel som är specialdestinerade för samarbete, blir administrativt enklare. Utredaren ansåg att staten kunde stödja kvinnoorganisationernas samarbetsorgan genom direkta bidrag i form av verksamhetsbidrag till olika projekt. Flera remissinstanser hade dock invändningar mot utredarens bedömning på denna punkt och förordade att även paraplyorganisationer skulle omfattas av organisationsbidraget. Regeringen delar dessa remissinstansers syn och pekar även på att paraplyorganisationer inom bl.a. ungdomspolitiken och handikappolitiken erhåller statsbidrag.

Utskottet har inhämtat att inom handikappolitiken utgår statsbidrag till paraplyorganisationen Handikappförbundens samarbetsorgan (HSO) med stöd av förordningen (2000:7) om statsbidrag till handikapporganisationer. Enligt denna förordning kan statsbidrag utgå bl.a. i form av medel för samarbete, vilket innebär att statsbidraget kan betalas ut till paraplyorganisationen. Statsbidraget finansieras från anslag 16:5 Bidrag till handikapporganisationer under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg. Inom ungdomspolitiken erfar utskottet att regeringen ger paraplyorganisationen Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer stöd inom ramen för anslag 29:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Detta stöd beslutas dock av regeringen i särskild ordning vid sidan av förordningen (2001:1060) om statsbidrag till ungdomsorganisationer.

Utskottet kan således konstatera att statsbidrag ges till paraplyorganisationer inom andra politikområden. Anslaget Stöd till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet har dessutom vid ett tidigare tillfälle använts för detta ändamål, nämligen budgetåret 2002 då anslaget tillfälligt ökades med 1,5 miljoner kronor i syfte att ge stöd till paraplyorganisationer. Paraplyorganisationerna Forum – Kvinnor och handikapp och Samverkansform för kvinnor i Sverige (SAMS) fick därmed stöd under 2002. Utskottet kan samtidigt konstatera att begreppet paraplyorganisation inte förekommer i nu gällande lagar och förordningar. Ett av regeringens skäl för att även paraplyorganisationer bör kunna ges organisationsbidrag är att det i möjligaste mån bör finnas en likhet i bidragsgivningen mellan olika politikområden. Utskottet delar denna bedömning och enligt utskottets mening är det därmed också av stor vikt att statsbidrag till paraplyorganisationer för kvinnoorganisationer utformas så att det så långt möjligt råder en likformighet med andra områden, bl.a. vad gäller definitionen av paraplyorganisation, vilka begrepp som ska användas i författningstexten samt i vilka fall beslut ska fattas i särskild ordning. Utskottet anser även att samma krav bör ställas på paraplyorganisationen som på den enskilda kvinnoorganisationen, vilket innebär att även paraplyorganisationen bör arbeta för att stärka kvinnans ställning i samhället för att bli bidragsberättigad.

Bidrag till politiska partiers kvinnoorganisationer

Regeringen föreslår att politiska partier och deras kvinnoorganisationer bör uteslutas från möjligheten att få organisationsbidrag. Som framgår av propositionen anser regeringen att utredarens förslag att riksdagspartiernas kvinnoorganisationer ska få stöd via partistödet inte är aktuellt i dagsläget, utan att frågan bör utredas vidare. Tills vidare bör riksdagspartiernas kvinnoorganisationer i särskild ordning beredas möjlighet till stöd för sin organisering och verksamhet.

Utskottet har inhämtat att under 2005 utgår bidrag till politiska partiers kvinnoorganisationer från anslaget Stöd till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet enligt följande:

Centerkvinnorna	350 000 kr (varav 150 000 kr i rörligt bidrag)
Sveriges Socialdemokratiska kvinnoförbund	311 000 kr (varav 111 000 kr i rörligt bidrag)
Kristdemokratiska kvinnoförbundet	150 000 kr (varav 50 000 kr i rörligt bidrag)

Sammantaget utgår således 811 000 kronor till politiska kvinnoförbund 2005. Av propositionen framgår inte innebörden av begreppet i särskild ordning. Utskottet utgår dock från att regeringen tillsammans med övriga riksdagspartier snarast kommer fram till en för alla acceptabel fördelnings-

modell vad gäller stödet till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer. Utskottet avstyrker därmed *motionerna 2005/06:Kr11* (s), *2005/06:Kr12* (m), *2005/06:Kr13* (m) yrkandena 1 och 2 och *2005/06:Kr14* (kd) yrkande 1.

Villkor för organisationsbidrag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet delar i huvudsak regeringens bedömning om vilka villkor som bör gälla för att kvinnoorganisationer och paraplyorganisationer för kvinnoorganisationer ska kunna få organisationsbidrag. En sådan organisation bör

- bedriva verksamhet som tillgodoser syftet med statsbidraget,
- vara demokratiskt uppbyggd,
- vara riksomfattande med lokalt och regionalt förankrad verksamhet i minst fem län eller ha ett riksintresse samt
- ha bedrivit verksamhet under minst tre år före ansökan om bidrag.

Utskottet anser att regeringen bör överväga att komplettera demokrativillkoret med att verksamheten inte får strida mot demokratins idéer. Regeringen bör vidare ytterligare överväga kravet på lokalt och regionalt förankrad verksamhet samt närmare precisera begreppet riksintresse.

Utskottet avstyrker motionsförslag om särskilda satsningar i Södertälje inriktade på kvinnor med utländsk härkomst.

Propositionen

Enligt regeringens förslag bör följande villkor gälla för att kvinnoorganisationer och paraplyorganisationer för kvinnoorganisationer ska kunna få organisationsbidrag. En sådan organisation bör

- bedriva verksamhet som tillgodoser syftet med statsbidraget,
- vara demokratiskt uppbyggd
- vara riksomfattande med lokalt och regionalt förankrad verksamhet i minst fem län eller ha ett riksintresse samt
- ha bedrivit verksamhet under minst tre år före ansökan om bidrag.

För att få bidrag i det nya systemet krävs att organisationen bedriver verksamhet som tillgodoser syftet med statsbidraget, dvs. främjar kvinnors deltagande i den demokratiska processen och i samhällslivet samt möjliggör för kvinnor att bevaka sina rättigheter och driva sina krav. Jämfört med nuvarande ordning innehåller förslaget till nytt bidragssystem inte något krav på minsta antal medlemmar för att kunna få organisationsbidrag. Antalet medlemmar och verksamhetens omfattning bör däremot kunna påverka organisationsbidragets storlek.

En kvinnoorganisation som ska kunna få organisationsbidrag bör vara demokratiskt uppbyggd. Enligt praxis innebär detta att en ideell förening i sina stadgar reglerar hur beslut fattas, hur föreningen företräds, hur ansvar kan utkrävas, hur bestämmelserna kan ändras och vad som krävs för att upplösa föreningen.

Organisationen bör vara riksomfattande med lokalt eller regionalt förankrad verksamhet. Med riksomfattande bör, enligt propositionen, avses regelbunden verksamhet i minst fem län. Detta är en förändring jämfört med nuvarande ordning som kräver att organisationen ska ha lokalavdelningar i minst hälften av landets landstingskommuner för att betraktas som riksomfattande. Även organisationer som inte är riksomfattande bör kunna få organisationsbidrag i det nya bidragssystemet om verksamheten har ett riksintresse. Det kan gälla exempelvis organisationer bildade på etnisk grund som bara finns på några orter. Behovet av förnyelsearbete inom det område där organisationen är verksam bör särskilt beaktas vid bedömning av verksamhetens riksintresse.

Kvinnorganisationen bör ha bedrivit verksamhet under minst tre år före ansökan om organisationsbidrag. Detta villkor är en förändring från nu gällande förordning som inte uttryckligen anger hur lång tid organisationen ska ha funnits för att kunna få bidrag.

Motionen

I *motion 2005/06:N305* av Gunnar Andrén m.fl. (fp) föreslår motionärerna att särskilda satsningar bör göras i Södertälje med inriktning på kvinnor med utländsk härkomst avseende ekonomiska förutsättningar och kulturell frihet i Södertäljeregionen. Motionärerna menar att de många skilda kulturer som finns i Södertälje gör det nödvändigt att fästa särskild uppmärksamhet vid kvinnors situation, så att de ges möjlighet att förverkliga sina egna drömmar och inte bli underordnade den patriarkala miljö som ofta är förhärskande i deras hemländer (yrkande 4).

Utskottet

I det föregående har utskottet behandlat frågan om vilka kvinnoorganisationer som bör vara mottagare av organisationsbidrag. Dessa organisationer bör, utöver att uppfylla kraven på mottagare, även uppfylla vissa villkor. Ett första villkor för organisationsbidrag är, enligt regeringens bedömning, att organisationen bör bedriva sådan verksamhet som tillgodoser syftet med statsbidraget. Utskottet finner detta villkor väsentligt och självklart och har således inget att erinra. Utskottet vill dock peka på att syftet med statsbidraget föreslås vara att stödja kvinnors organisering, varför villkoret i praktiken kan komma att bli mindre betydelsefullt.

Ett andra villkor för organisationsbidrag är att organisationen ska vara demokratiskt uppbyggd. Detta villkor gäller även i det nuvarande bidragssystemet och är ett gängse krav i annan statlig bidragsgivning till organisationer. Utskottet har inhämtat att för bidrag till ungdomsorganisationer

enligt förordningen (2001:1060) om statsbidrag till ungdomsorganisationer är villkoret om en demokratiskt uppbyggd organisation kompletterat med villkoret att verksamheten inte får strida mot demokratins idéer (6 § 2). Enligt utskottets mening bör regeringen i sin fortsatta beredning överväga en sådan komplettering av demokrativillkoret även för statsbidrag till kvinnoorganisationer.

Det tredje villkoret för organisationsbidrag är att kvinnoorganisationen bör vara riksomfattande med lokalt och regionalt förankrad verksamhet i minst fem län eller ha ett riksintresse. Detta villkor innebär sänkta krav jämfört med dagens bidragssystem som har som villkor att kvinnoorganisationen ska ha lokalavdelningar i minst hälften av landets landstingskommuner. Undantag från detta krav kan i dag medges för invandrarkvinnors organisationer. Utskottet kan konstatera att de sänkta kraven på lokalt och regionalt förankrad verksamhet är ett avsteg från vad som gäller för stöd till ungdomsorganisationer respektive handikapporganisationer och som hittills har gällt även för kvinnoorganisationer. För strukturbidrag till en ungdomsorganisation ställs krav på lokalavdelningar i minst tio län.² Motsvarande krav gäller för statsbidrag till en handikapporganisation.³ Utskottet anser emellertid att det kan vara motiverat att sänka kraven på lokalt och regionalt förankrad verksamhet för kvinnoorganisationer. Av propositionen framgår dock inte vilka skäl som ligger till grund för den föreslagna sänkningen. Utskottet vill peka på att det är väsentligt att beakta vilka förväntningar en sådan förändring kan skapa inom andra bidragssystem och ser det som angeläget att regeringen tar hänsyn till detta i samband med utformningen av förordningen.

I det tredje villkoret för regeringen in begreppet riksintresse i bidragsgivningen. Om riksintresse anges i propositionen att det kan gälla organisationer bildade på etnisk grund som bara finns på några orter. Regeringen anser att det är särskilt viktigt att stötta kvinnoorganisationer som arbetar i områden som kännetecknas av etnisk, kulturell och religiös mångfald, t.ex. i stadsdelar som omfattas av de storstadspolitiska lokala utvecklingsavtalen. Det kan också gälla andra kvinnoorganisationer som bedriver en verksamhet som har ett riksintresse. Vid bedömningen av om verksamheten har ett riksintresse bör behovet av förnyelsearbete inom det område där organisationen är verksam särskilt beaktas, anser regeringen. Utskottet delar regeringens bedömning att det kan finnas skäl att ge bidrag till organisationer som är av riksintresse men som inte uppfyller kravet på antalet lokalavdelningar. Det kan dock ytterligare övervägas vilka begrepp som ska användas för att markera undantaget, begreppet riksintresse eller allmänt intresse eller liknande. Väsentligt är enligt utskottets mening att enhetliga begrepp används inom den statliga bidragsgivningen. Begreppet riksintresse eller liknande behöver självfallet definieras på ett klart och tydligt sätt som grund för bidragsgivningen.

² 6 § 4 förordningen (2001:1060) om statsbidrag till ungdomsorganisationer.

³ 3 § 4 förordningen (2000:7) om statsbidrag till handikapporganisationer.

Det fjärde och sista villkoret för organisationsbidrag bör, enligt regeringens bedömning, vara att kvinnoorganisationen ska ha bedrivit verksamhet under minst tre år före ansökan om bidrag. Utskottet delar regeringens bedömning på denna punkt.

De angivna villkoren innebär att det nya bidragssystemet inte kommer att innehålla något krav på medlemsantal. Det var främst praktiska skäl som låg till grund för utformningen av det nuvarande bidragssystemet till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet. Bidragssystemet skulle vara utformat så att det var lätt att administrera och gav en god överblick för både organisationer och anslagsgivande myndighet. Antalet medlemmar sågs som ett enkelt och kontrollerbart mått på en organisations omfattning, vilket skulle underlätta statsbidragsförfarandet. Ett slopat krav på medlemsantal innebär en avvikelse från den ordning som gäller för exempelvis bidrag till ungdomsorganisationer och handikapporganisationer. Enligt utskottets bedömning ställer en sådan ordning stora krav på hur mottagare och villkor för organisationsbidrag utformas och kommer även att ställa stora krav på den delegation som ska administrera bidraget. Utskottet delar regeringens bedömning att det är verksamheten som bör vara det centrala och inte antalet medlemmar. Den nya ordningen bör dock noggrant följas upp, vilket utskottet återkommer till nedan.

Ytterligare en fråga som utskottet vill uppmärksamma är huruvida en åldersgräns bör finnas för att en individ ska räknas som medlem i en kvinnoorganisation. Medlemsantalet ska förvisso inte utgöra ett villkor för att få organisationsbidrag men enligt propositionen bör antalet medlemmar kunna påverka organisationsbidragets storlek. Därmed bör, enligt utskottets mening, även vissa kriterier sättas upp för vad som ska förstås med en medlem, i enlighet med vad som gäller i nuvarande bidragssystem. Åldersgräns kan vara ett sådant kriterium.

I *motion 2005/06:N305* föreslås att en särskild satsning görs i Södertälje med inriktning på kvinnor med utländsk härkomst. Enligt utskottets mening bör sådana satsningar kunna rymmas inom ramen för begreppet riksintresse, dvs. det är tillräckligt att organisationen är etablerad i en viss region. Även i dagens bidragssystem medges invandrarkvinnors organisationer undantag från kravet på antalet lokalavdelningar. Det är därmed upp till den enskilda kvinnoorganisationen i Södertälje att ansöka om statsbidrag. I och med detta avstyrker utskottet *motion 2005/06:N305* (fp) yrkande 4.

Etableringsbidrag

Mottagare av etableringsbidrag

Utskottets bedömning

Utskottet delar i huvudsak regeringens bedömning att mottagare av etableringsbidrag bör vara nybildade kvinnoorganisationer. Politiska partier och deras kvinnoorganisationer bör uteslutas från möjligheten att få etableringsbidrag.

Utskottet anser att regeringen bör överväga att låta även paraplyorganisationer omfattas av etableringsbidraget.

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att mottagare av etableringsbidrag bör vara nybildade kvinnoorganisationer. Politiska partier och deras kvinnoorganisationer bör uteslutas från möjligheten att få etableringsbidrag.

Syftet med etableringsbidraget är att öppna bidragssystemet för nybildade kvinnoorganisationer, dvs. för kvinnoorganisationer som inte har funnits i minst tre år. Etableringsbidraget bör ge möjligheter för nystartade kvinnoorganisationer att berika samhället i stort med nya verksamheter och idéer.

Om en sammanslutning av kvinnor inom en annan organisation ombildar sig till ideell förening bör den i stället för etableringsbidrag kunna få behålla sitt organisationsbidrag, enligt bestämmelserna om organisationsbidrag.

Utskottet

Etableringsbidraget syftar till att stödja nybildade kvinnoorganisationer. Till skillnad från organisationsbidraget finns det för etableringsbidraget inget krav på att organisationen ska ha funnits i minst tre år. I övrigt ska de krav som ställs på mottagare av organisationsbidrag även gälla för mottagare av etableringsbidrag. En skillnad jämfört med organisationsbidraget är dock att etableringsbidraget, enligt regeringens förslag, inte bör omfatta paraplyorganisationer. Regeringen motiverar inte denna skillnad och utskottet ifrågasätter om det inte bör råda en analogi mellan organisationsbidraget och etableringsbidraget även på denna punkt. Enligt utskottets mening bör regeringen överväga att låta även paraplyorganisationer omfattas av etableringsbidraget.

Villkor för etableringsbidrag

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att villkoren för etableringsbidrag bör vara i stort sett desamma som för organisationsbidrag. En nybildad kvinnoorganisation bör dock kunna söka etableringsbidrag direkt från starten och därmed bör det inte ställas krav på en viss minsta verksamhetstid. Dessutom bör organisationen ha en utvecklingsplan där målen för verksamheten framgår. Etableringsbidraget bör kunna lämnas under högst tre år.

Utskottet

Utskottet delar regeringens bedömning om villkoren för etableringsbidrag.

Verksamhetsbidrag

Mottagare av verksamhetsbidrag

Utskottets bedömning

Utskottet delar i huvudsak regeringens bedömning att mottagare av verksamhetsbidrag bör vara

- kvinnoorganisationer,
- paraplyorganisationer för kvinnoorganisationer,
- kvinnonätverk som inte är ideella föreningar och
- stiftelser.

Politiska partier och deras kvinnoorganisationer bör uteslutas från möjligheten att få verksamhetsbidrag.

Utskottet förutsätter att begreppet kvinnonätverk kan ges en tydlig definition och att regeringen på något sätt avgränsar de stiftelser som kan komma i fråga för bidrag.

Propositionen

Enligt regeringens förslag bör mottagare av verksamhetsbidrag vara

- kvinnoorganisationer,
- paraplyorganisationer för kvinnoorganisationer,
- kvinnonätverk som inte är ideella föreningar och
- stiftelser.

Politiska partier och deras kvinnoorganisationer bör uteslutas från möjligheten att få verksamhetsbidrag.

Mottagare av organisationsbidrag bör också kunna vara mottagare av verksamhetsbidrag. Även vissa slag av organisationer som inte är berättigade till organisationsbidrag bör kunna vara mottagare av verksamhetsbidrag, enligt regeringens förslag. Det gäller bl.a. kvinnonätverk och stiftelser. Eftersom ett nätverk inte är en egen juridisk person bör ett krav

vara att någon ideell förening på nätverkets vägnar ansöker om verksamhetsbidrag och ikläder sig det juridiska ansvaret. Regeringen gör bedömningen att det åtminstone inte på kort sikt kommer att innebära någon större ökning av antalet ansökningar för den lösare form av nätverk, som här avses. Skälen till det är att utredningen visade att av de studerade 63 organisationerna kallade sig många nätverk, men endast fyra av dessa var inte ideella föreningar. Flertalet var således antingen självständiga ideella föreningar eller utgjorde del av en annan organisation.

Utskottet

Mottagare av verksamhetsbidrag bör, enligt propositionen, vara kvinnoorganisationer och paraplyorganisationer för kvinnoorganisationer, i enlighet med bestämmelserna om mottagare av organisationsbidrag och etableringsbidrag. Utskottet har tidigare i avsnittet om organisationsbidrag behandlat frågan om statsbidrag till kvinnoorganisationer och paraplyorganisationer för kvinnoorganisationer. Utskottet har inget att invända mot att dessa organisationer även kan få verksamhetsbidrag för särskilda aktiviteter. Utskottet behandlar i det följande verksamhetsbidrag till organisationer som inte är berättigade till organisationsbidrag eller etableringsbidrag, nämligen kvinnonätverk som inte är ideella föreningar och stiftelser.

Verksamhetsbidrag till kvinnonätverk som inte är ideella föreningar

I betänkandet Kvinnors organisering (SOU 2004:59) analyserade utredaren möjligheterna att ge statliga bidrag till nätverk som inte är juridisk person. Utredaren gjorde bedömningen att detta inte skulle vara lämpligt. De skäl som angavs för detta var att en organisation som är en juridisk person kan förvärva rättigheter och ikläda sig skyldigheter. En organisation som inte är en juridisk person kan således inte sluta avtal eller stå ansvarig mot tredje part. En samling individer kan således inte vara sökande om det inte finns någon erkänd juridisk person. I stället är det de enskilda personerna som sluter avtalet och ansvarar för att avtalet uppfylls. Utredaren menade att det skulle krävas en juridisk reglering som gör nätverk till en juridisk person och som gör det möjligt att utkräva ansvar för bl.a. statsbidragets användning. Utredaren fann att flertalet studerade nätverk antingen var ideella föreningar eller ingick som en del i en annan organisation. Utredaren såg ingen anledning att tillskapa nya juridiska personer i detta sammanhang. Regeringen delar inte utredarens bedömning utan anser att verksamhetsbidrag ska kunna ges till kvinnonätverk som inte är ideella föreningar.

Enligt vad utskottet erfar förekommer begreppet nätverk inte i nu gällande lagar och förordningar. Av regleringsbrevens framgång att myndigheter deltar i olika nätverk. Några direktiv om statliga bidrag till nätverk förekommer dock inte i regleringsbrevens. Detta skulle således bli första gången begreppet regleras i en förordning och därmed krävs, enligt utskottets mening, en tydlig definition av begreppet. Någon sådan finns dock inte redovisad i propositionen. På motsvarande sätt som gäller för en sam-

manslutning av kvinnor inom en ideell förening kommer det för ett nätverk inte att vara möjligt att själv ansöka om och ansvara för ett statligt bidrag. Enligt propositionen ska i stället någon ideell förening på nätverkets vägnar ansöka om verksamhetsbidrag och ikläda sig det juridiska ansvaret. I enlighet med vad utskottet tidigare anfört om de villkor som bör gälla när en moderorganisation ansöker om bidrag för en sammanslutning, bör även särskilda krav ställas på den ideella förening som ansöker om bidrag å ett nätverks vägnar. Utskottet förutsätter vidare att begreppet nätverk kan ges en tydlig definition i författningen för att det ska föreligga grund för bidragsgivningen. Med det anförda biträder utskottet regeringens förslag att även nätverk som inte är ideella föreningar bör kunna få statsbidrag.

Statsbidrag till stiftelser

Regeringen gör bedömningen att även stiftelser bör kunna få verksamhetsbidrag eftersom det finns exempel på verksamhetsinriktade stiftelser som arbetar utifrån en politisk agenda som i hög grad syftar till att påverka den demokratiska utvecklingen. En stiftelse har, till skillnad från föreningar, inga medlemmar utan stiftelsen är i princip en självägande ekonomisk förmögenhet, avsatt för ett särskilt ändamål. Utskottet har inte något underlag för att bedöma vilka konsekvenserna blir för antalet bidragsberättigade organisationer om även stiftelser blir bidragsberättigade. Utskottet förutsätter dock att regeringen på något sätt avgränsar de stiftelser som kan komma i fråga för bidrag. Exempelvis instiftar såväl staten som kommunerna en mängd stiftelser med offentliga medel och det kan ifrågasättas om dessa stiftelser även ska vara berättigade till statliga bidrag. Med det anförda kan utskottet ansluta sig till regeringens bedömning att även stiftelser bör kunna få statsbidrag.

Villkor för verksamhetsbidrag

Utskottets bedömning

Utskottet delar i huvudsak regeringens bedömning att verksamhetsbidrag bör kunna ges för verksamheter som tillgodoser syftet med statsbidraget och som engagerar kvinnor för ett visst ändamål och som har ett riksintresse. Verksamhetsbidraget bör inte finansiera ordinarie verksamhet.

Enligt utskottets bedömning bör ett villkor för verksamhetsbidrag även vara att organisationen ska vara demokratiskt uppbyggd och att verksamheten inte får strida mot demokratins idéer.

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att verksamhetsbidrag bör kunna ges för verksamheter som tillgodoser syftet med statsbidraget och som engagerar kvinnor för ett visst ändamål och som har ett riksintresse. Verksamhetsbidraget bör inte finansiera ordinarie verksamhet.

Regeringen anser att verksamhetsbidraget närmast bör ses som ett projektstöd där bidrag söks för att få möjlighet att kunna utföra en viss verksamhet under en viss avgränsad tid. Ett villkor för stöd till verksamheter är att de tillgodoser syftet med statsbidraget, dvs. att stödja kvinnors organisering i egna sammanslutningar. Med riksintresse avses att verksamheten ska vara av allmänt intresse för hela landet och inte enbart lokalt.

Utskottet

Utskottet har tidigare i avsnittet om organisationsbidrag behandlat villkor med samma innebörd som de som föreslås gälla för verksamhetsbidrag. Utskottet vill i det här sammanhanget framhålla att det även för verksamhetsbidraget bör ställas krav på att organisationen ska vara demokratiskt uppbyggd och att verksamheten inte får strida mot demokratins villkor. Med detta tillägg delar utskottet regeringens bedömning om villkor för verksamhetsbidrag.

Verksamhetsbidrag för internationella kontakter

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att verksamhetsbidrag bör få lämnas för internationella kontakter. I och med detta blir det möjligt även för organisationer som inte önskar eller inte kvalificerar sig för organisationsstöd att ansöka om verksamhetsbidrag för internationella kontakter.

Utskottet

Utskottet tolkar avsikten med verksamhetsbidrag för internationella kontakter som att det är internationellt arbete som ska främjas, dvs. deltagande i olika internationella forum. Begreppet internationella kontakter bör preciseras närmare så att avsikten med verksamhetsbidrag för internationella kontakter framgår på ett tydligt sätt i författningen. I övrigt delar utskottet regeringens bedömning om verksamhetsbidrag för internationella kontakter.

Redovisning, granskning och uppföljning

Propositionen

Regeringen avser att utfärda en förordning med bestämmelser om det nya statsbidraget för kvinnors organisering, vilken ska ersätta den nuvarande förordningen. Den nya förordningen bör – utöver bestämmelser om syftet

med bidraget, definition av kvinnoorganisation samt formerna och villkoren för statsbidraget – även innefatta bestämmelser om ansökningsförfarandet. Av förordningen bör också framgå att den organisation som beviljats bidrag ska vara skyldig att, på den beslutande myndighetens begäran, lämna det underlag som behövs för myndighetens granskning. Vidare avser regeringen att i förordningen ta in bestämmelser om återbetalningskyldighet för bl.a. medel som har beviljats på felaktiga grunder. Enligt propositionen bör förordningen även innehålla en bestämmelse om att den beslutande myndigheten årligen ska lämna regeringen en samlad redovisning för att underlätta uppföljning av statsbidragets användning.

Den delegation som regeringen avser att inrätta för handläggning och beslut enligt bidragsförordningen bör, enligt propositionen, senast den 31 december 2007 redovisa sina erfarenheter och slutsatser av tillämpningen av förordningen.

Utskottet

Det nya statsbidraget innebär en väsentligt ökad satsning på stöd för kvinnors organisering. Regeringens förslag innebär att syftet vidgas och att betydligt fler organisationer kommer att omfattas av bidragssystemet. Därmed är det också av stort intresse att noga följa upp användningen av statsbidraget och dess effekter. I propositionen behandlas inte frågan om regeringens åiterrapportering till riksdagen. Information som kan vara av intresse för riksdagen är bl.a. hur stödet fördelar sig på de olika bidragsformerna, hur många organisationer som beviljats stöd inom respektive bidragsform och vilken typ av organisationer det är frågan om samt statsbidragets effekter. Utskottet ser det också som värdefullt att kunna få ta del av delegationens erfarenheter av tillämpningen av bidragsförordningen. Slutligen anser utskottet att en utvärdering bör genomföras av statsbidraget inom tre år.

Ekonomiska konsekvenser och handläggningen av statsbidraget

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslag om risken för godtycke i bidragshanteringen.

Jämför reservation 3 (kd).

Propositionen

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2006 (prop. 2005/06:1, utg.omr. 17) att anslaget 30:3 Bidrag för kvinnors organisering ökas med 25,5 miljoner kronor 2006 jämfört med anslagsnivån för 2005. Anslagsni-

vån skulle därmed motsvara totalt 28,9 miljoner kronor. Vidare anför regeringen att anslaget även bör få användas för att finansiera administration rörande bidragshanteringen.

Regeringen avser att under hösten 2005 inrätta en särskild delegation för handläggning och beslut enligt den nya förordningen, i avvaktan på en mer permanent myndighetslösning. Kostnaden för delegationens verksamhet och administration får uppgå till högst 10 % av anslaget, vilket motsvarar 2,9 miljoner kronor.

Motionen

I *motion 2005/06:Kr14* av Kristdemokraterna förordar motionärerna att den delegation som ska fatta beslut om bidrag för kvinnors organisering ska ha en tydlig organisation, vara oberoende av politiskt inflytande och väl förankrad i samhällslivet. I propositionen ges ingen närmare beskrivning av vilka som ska sitta i den särskilda delegation som ska handlägga och besluta enligt bidragsförordningen, eller hur delegationen ska organiseras. Ska den ligga under en myndighet eller direkt under regeringen? Risken med en löst sammanhållen delegation är att beslut om bidrag lätt kan bli godtyckliga. Särskilt problematiskt blir detta om inte alla kvinnoorganisationer som uppfyller kriterierna kan ges bidrag t.ex. på grund av att resurserna inte är tillräckliga (yrkande 2).

Utskottet

Den kraftigt ökade satsningen från statens sida på stöd till kvinnoorganisationer framgår tydligt av anslagshöjningen. Den föreslagna anslagsnivån i budgetpropositionen för 2006 (prop. 2005/06:1 utg.omr. 17) är drygt åtta gånger högre än nivån i det nuvarande bidragssystemet (28,9 miljoner kronor jämfört med 3,4 miljoner kronor). En motsvarande ökning av antalet bidragsmottagare skulle motsvara ca 150 organisationer från dagens 18. Utskottet välkomnar denna ekonomiska satsning på kvinnoorganisationer. Förslaget till anslagsnivå behandlar utskottet i ett särskilt betänkande (bet. 2005/06:KrU1).

Enligt vad som framgår av propositionen avser regeringen att under hösten inrätta en särskild delegation för handläggning och beslut enligt bidragsförordningen, i avvaktan på en mer permanent myndighetslösning för hantering av statsbidraget. Utskottet välkomnar att regeringen har för avsikt att delegera bidragshanteringen till en delegation. Av intresse i det här sammanhanget är att den tilltänkta delegationen även ska hantera anslag 24:2 Särskilda jämställdhetsåtgärder, inom utgiftsområde 14 Arbetsliv. Utskottet behandlar denna fråga i sitt betänkande över budgetpropositionen för 2006 (bet. 2005/06:KrU1). Enligt uppgift från Regeringskansliet håller regeringen på att ta fram kommittédirektiv för nämnda delegation. Delegationen kommer att tillhöra kommittéväsendet. Regeringens beslut om att tillsätta delegationen kommer att tas först efter det att riksdagen har beslutat om propositionen. Utskottet förutsätter att regeringen utformar en

klar och tydlig förordning som grund för bidragsgivningen och därmed torde den risk för godtycke i bidragsgivningen som motionärerna befarar förhindras. Utskottet avstyrker därmed *motion 2005/06:Kr14* (kd) yrkande 2.

Återrapporteringskrav och kvalitetssäkring

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslag om återrapporteringskrav och kvalitetssäkring.

Jämför reservation 4 (v).

Motionerna

Vänsterpartiet föreslår i *motion 2005/06:Kr245* att regeringen inför särskilda återrapporteringskrav avseende fördelning och innehåll ur ett köns- maktsperspektiv för organisationer och föreningar som uppbär statsbidrag samt för bidragsgivande myndigheter och organisationer. Motionärerna menar att sådana återrapporteringskrav bör införas i förordningar och regleringsbrev för varje statsbidrag och ska ses som ett förtydligande av det krav på demokratisk organisation som finns i de flesta statsbidragsförordningar. Analogt med detta ska bidragsgivande myndigheter som uppbär statliga bidrag, på såväl central som regional nivå, avkrävas könsdifferentierad statistik. Slutligen ska organisationerna redovisa hur resurserna fördelas ur ett köns- maktsperspektiv, dvs. samtliga organisationer som får offentligt stöd ska göra kvalitativa utvärderingar ur ett köns- maktsperspektiv av sin verksamhet.

Vänsterpartiet föreslår vidare i *motion 2005/06:A260* att regeringen ska utarbeta kriterier för att kvalitetssäkra statligt stödda organisationer och verksamheter som arbetar med jämställdhetsfrågor. Motionärerna menar att allt jämställdhetsarbete måste ha en feministisk inriktning som syftar till att förändra maktförhållandena mellan könen. All organisering och all verksamhet måste kvalitetssäkras ur detta maktsperspektiv (yrkande 2).

Utskottet

I utredningen Kvinnors organisering (SOU 2004:59) lämnas förslag om att det i förordningar och regleringsbrev ska införas krav på ett jämställdhetsperspektiv. Myndigheter som fördelar statsbidrag till organisationer ska systematiskt redovisa jämställdhet, enligt förslaget. Regeringen behandlar inte dessa förslag i propositionen utan avser att återkomma till riksdagen. Enligt utskottets mening bör regeringens ställningstagande i dessa frågor inte föregripas. Utskottet avstyrker därför *motion 2005/06:Kr245* (v).

I *motion 2005/06:A260* (v) yrkande 2 lämnas förslag om att regeringen bör utarbeta kriterier för att kvalitetssäkra statligt stödda organisationer och verksamheter som arbetar med jämställdhetsfrågor. Syftet är att säkerställa att allt jämställdhetsarbete har en feministisk inriktning som syftar till att förändra maktförhållandena mellan könen. Utskottet vill i sammanhanget uppmärksamma utredningen om frivillig jämställdhetsmärkning av produkter och tjänster (FRIJA), vilken lämnade förslag om införande av ett system för frivillig jämställdhetsmärkning som innebar att det dels skulle vara möjligt att märka produkter och tjänster, dels certifiera verksamheter för deras jämställdhetsarbete (SOU 2002:30). Utredningen visade på svårigheterna med att ta fram kriterier som grund för jämställdhetsmärkningen. Utredningen behandlade inte ideella organisationer men erfarenheterna från FRIJA:s arbete kan vara av intresse i ett sådant kvalitetssäkringsarbete som motionärerna efterfrågar. Det bör dock ankomma på regeringen att ta initiativ till ett sådant arbete. Utskottet vill också peka på att det bör ske någon form av kvalitetssäkring av de organisationer som ansöker om statliga bidrag genom att de som grund för sin ansökan bör redovisa verksamhetens inriktning, vilka effekter denna verksamhet har fått eller kan förväntas få om organisationen erhåller ett statligt bidrag. Utskottet avstyrker därmed *motion 2005/06:A260* (v) yrkande 2.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Mottagare av organisationsbidrag, punkt 2 (m)

av Kent Olsson (m), Lena Adelson Liljeroth (m) och Anna Lindgren (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om mottagare av organisationsbidrag. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Kr12 och 2005/06:Kr13 yrkandena 1 och 2 samt bifaller delvis motionerna 2005/06:Kr11 och 2005/06:Kr14 yrkande 1.

Ställningstagande

Regeringen framför i propositionen att riksdagspartiers kvinnoorganisationer tills vidare bör beredas möjlighet till stöd för sin organisering och verksamhet i särskild ordning. Vad detta innebär framgår dock inte, vilket vi anser är anmärkningsvärt. Vi förutsätter dock att det innebär att frågan löses på både kort och lång sikt. En kortsiktig lösning fr.o.m. 2006 och fram till dess att ett definitivt förslag föreligger måste enligt vår mening innebära att samtliga riksdagspartiers kvinnoorganisationer erhåller statliga bidrag på samma villkor oavsett hur man organiserat sig.

Vad gäller den långsiktiga lösningen, det framtida bidraget och dess utformning, förordar vi en överenskommelse mellan de politiska partierna. Ett exempel där sådant genomförts är uppgörelsen som skett i Finland och som innebär att en del av partistödet avsätts till kvinnoorganisationerna.

Vi föreslår att riksdagen som sin mening tillkännager för regeringen vad vi anfört om stödet till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer. Vårt förslag innebär att vad som förordas i motionerna Kr11 och Kr14 yrkande 1 i huvudsak tillgodoses. Riksdagen bör således bifalla motionerna Kr12 (m) och Kr13 (m) yrkandena 1 och 2 samt delvis bifalla motionerna Kr11 (s) och Kr14 (kd) yrkande 1.

2. Mottagare av organisationsbidrag, punkt 2 (kd)

av Gunilla Tjernberg (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om mottagare av organisationsbidrag. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Kr14 yrkande 1 och bifaller delvis motionerna 2005/06:Kr11, 2005/06:Kr12 och 2005/06:Kr13 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

En viktig del i kvinnorörelsen är de politiska kvinnoorganisationerna. Organiseringen ser olika ut inom olika politiska partier men alla riksdagspartier har i dag någon särskild sammanslutning för kvinnor, antingen ett fristående kvinnoförbund, ett särskilt utskott eller en organisation inom partiet. Eftersom det nya stödet för kvinnors organisering ska stärka kvinnors deltagande i den demokratiska processen anser jag att det är obegripligt att de politiska kvinnoorganisationerna utesluts från detta stöd. Dessa organisationer uppfyller mycket väl de kriterier som ställts upp för stödet. De har en god demokratisk förankring och är väl etablerade i samhället. Att lägga frågan om de politiska kvinnoorganisationerna i en särskild utredning anser jag är ett oacceptabelt sätt att skjuta beslutet på framtiden. Särskilt anmärkningsvärt är att regeringen inte framför några skäl till varför dessa kvinnoorganisationer utesluts.

Jag föreslår att riksdagen som mening ger regeringen till känna vad jag anført om stöd till de politiska kvinnoorganisationerna. Mitt förslag innebär att vad som förordas i motionerna Kr11, Kr12 och Kr 13 yrkandena 1 och 2 i huvudsak tillgodoses. Riksdagen bör således bifalla motion Kr14 (kd) yrkande 1 och delvis bifalla motionerna Kr11 (s), Kr12 (m) och Kr13 (m) yrkandena 1 och 2.

3. Ekonomiska konsekvenser och handläggningen av statsbidraget, punkt 4 (kd)

av Gunilla Tjernberg (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ekonomiska konsekvenser och handläggningen av statsbidraget. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Kr14 yrkande 2.

Ställningstagande

Enligt propositionen ska en särskild delegation inrättas för handläggning och beslut enligt bidragsförordningen. Det ges dock ingen närmare beskrivning av vilka som ska sitta i denna delegation eller hur delegationen ska organiseras. Jag anser att den instans som ska fatta beslut om bidrag för kvinnors organisering ska ha en tydlig organisation, vara oberoende av politiskt inflytande och vara väl förankrad i samhällslivet. Propositionen ger inte någon garanti för en sådan ordning. Snarare öppnar regeringens förslag för godtyckliga beslut med stark politisk styrning. Särskilt problematiskt kommer detta att bli om inte alla kvinnoorganisationer som uppfyller kriterierna kan ges bidrag exempelvis på grund av att resurserna inte räcker till.

Jag föreslår att riksdagen som sin mening tillkännager för regeringen vad jag anfört om handläggningen av statsbidraget. Därmed bör riksdagen bifalla motion Kr14 (kd) yrkande 2.

4. Återrapporteringskrav och kvalitetssäkring, punkt 5 (v)

av Siv Holma (v) och Tasso Stafilidis (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om återrapporteringskrav och kvalitetssäkring. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Kr245 och 2005/06:A260 yrkande 2.

Ställningstagande

Statens stöd till ideella organisationer uppgår årligen till ca 7,4 miljarder kronor. Sveriges starka folkrörelse- och organisationstradition ska självklart omfattas av de jämställdhetspolitiska målen. Särskilda krav bör därmed ställas på bidragsgivningen. Vi anser att särskilda återrapporteringskrav – som tar sikte på fördelning och innehåll ur ett könsmaktsperspektiv – bör införas och tydliggöras för organisationer och föreningar som uppbär statsbidrag. Sådana återrapporteringskrav bör införas i förordningar och regleringsbrev för varje statsbidrag och ska ses som ett förtydligande av det krav på demokratisk organisation som finns i de flesta statsbidragsförordningar. Analogt med detta bör könsdifferentierad statistik krävas vid återrapportering från bidragsgivande myndigheter och från organisationer som uppbär statliga bidrag, på såväl central som regional nivå. Slutligen anser vi att organisationerna bör redovisa hur resurserna fördelas ur ett könsmaktsperspektiv. Detta innebär att samtliga organisationer som får offentligt stöd ska göra kvalitativa utvärderingar ur ett könsmaktsperspektiv av verksamheten i föreningarna.

Vidare anser vi att allt jämställdhetsarbete måste ha en feministisk inriktning som syftar till att förändra maktförhållandena mellan könen. Vi menar därför att all organisering och all verksamhet måste kvalitetssäkras ur detta maktperspektiv. Därför anser vi att regeringen ska utarbeta kriterier för att kvalitetssäkra statligt stödda organisationer och verksamheter som arbetar med jämställdhetsfrågor.

Vi föreslår att riksdagen som sin mening tillkännager för regeringen vad vi anført om återrapporteringskrav och kvalitetssäkring. Därmed bör riksdagen bifalla motionerna Kr245 (v) och A260 (v) yrkande 2.

Särskilt yttrande

Mottagare av organisationsbidrag, punkt 2 (v)

Siv Holma (v) och Tasso Stafilidis (v) anför:

När det gäller utformningen av stödet till politiska partiers kvinnoorganisationer utgår utskottet från att regeringen tillsammans med övriga riksdagspartier kommer fram till en för alla acceptabel modell vad gäller stödet till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer. Vi menar att det även är självklart att riksdagen på lämpligt sätt blir informerad om resultatet av en sådan överenskommelse.

Hur stödet till politiska partiers kvinnoorganisationer på sikt ska lösas ska, enligt propositionen, utredas vidare. Vi vill framhålla att en sådan utredning även bör omfatta möjligheter för kvinnoorganisationer tillhörande politiska partier som inte klarar fyraprocentsspärren att ansöka om bidrag för deras verksamhet och organisering.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2005/06:4 Statligt stöd för kvinnors organisering:

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om ett nytt statsbidragssystem för kvinnors organisering (avsnitt 3.1).

Följdmotioner

2005/06:Kr11 av Anne Ludvigsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kortsiktigt och långsiktigt säkerställa stödet till riksdagspartiernas kvinnoförbund eller motsvarande utifrån mandatfördelning och att stödet utgörs av minst 10 % av det statliga partistödet.

2005/06:Kr12 av Kent Olsson m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stödet till de politiska kvinnoförbunden.

2005/06:Kr13 av Magdalena Andersson m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer från år 2006.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer i framtiden.

2005/06:Kr14 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till de politiska kvinnoorganisationerna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den delegation som skall fatta beslut i enlighet med den nya förordningen för stöd till kvinnors organisering.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:Kr245 av Camilla Sköld Jansson m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åiterrapporteringskrav avseende fördelning och innehåll ur ett könsmaktsperspektiv för organisationer och föreningar som uppstår statsbidrag samt för bidragsgivande myndigheter och organisationer.

2005/06:N305 av Gunnar Andrén m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om satsningar i Södertälje på särskilda insatser inriktade på kvinnor med utländsk härkomst avseende ekonomiska förutsättningar och kulturell frihet i Södertäljeregionen.

2005/06:A260 av Camilla Sköld Jansson m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen utarbetar kriterier för att kvalitets-säkra statligt stödda organisationer och verksamheter som arbetar med jämställdhetsfrågor.